

4466

— unprosp. 4/12

Unprosp. 4/12
ulip

2/78

891-71
0-71

1894

891.71-3

Ղ-49

ՄԱՅՐԱԿԱՆ

Ս Է Ր

(ՕՍՏՐՕԳՕՐՍԿՈՒ)

Թարգմանեց

Տիրուհի Կոստանեանց

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Տպարան Մ. Շարաձէ, Նիկ փ. ա. 21

1894

2003

2011

891.71-3

0-71

կար.

ՄԱՅՐԱԿԱՆ

Ս Է Ր

(ՕՍՏՐՕԳՕՐՍԿՈՒ)

1002
6379

g

Թարգմանեց

Տիրուհի Կոստանեանց

Թ Ի Փ Լ Ի Ս

Տպ. Մ. Շարաձէի. || Тип. М. Шардазе

1894

1404

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ՍԷՐ

Дозв. ценз. Тифлисъ, 26-го Апрѣля 1894 г.

ընտանի ծնունդից
 մի օր առաջ ի-
 ըրիկնադէմին խո-
 ըը ձիւնով ծած-
 կուած գիւղա-
 կան ճանապար-
 հով մէկ կին ըշ-
 տապ շտապ գը-
 նում էր: Նա հագել էր հին մուշտակ, եր-
 կար ու մեծ թաղիքէ կօշիկներ և հաստ,
 բրդէ շալով փաթաթել էր գլուխը: Այդ
 կինը ձեռքում բռնել էր փոքրիկ կապոց,
 որի հետ զգուշութեամբ էր վարվում և ու-
 շադրութիւն չէր դարձնում մատների վե-

րայ, որոնք ցրտից սառչում էին:

Արևը նոր էր մայր մտել: Պարզ երկնքի վերայ երևում էր բոլորակ լուսինը և աստղերը փայլում էին: Եղանակը հանդարտ էր: Չամբորդի ոտքերի ճռճոցը խիստ լսելի էր խուլ ճանապարհի հանդարտութեան մէջ:

Կնոջ յոգնած և անհաւասար քայլերից, տանջուած երեսից և կռացած ուժից ընկած կազմուածքից կարելի էր գուշակել, թէ նա վաղուց է որ ճանապարհ է գնում և թէ նորա դիմացկուն ոտները բաւական խրուել են ձեան մէջ: Բայց այդ թափառելուն դեռ էլի վերջ չկար... Կինը կանգնում, շունչ էր քաշում, նայում էր իւր առաջն, ուր անվերջանալի ճանապարհը կորչում էր իրիկուայ մոխրագոյն մթուժեան մէջ: Նա մի ինչ որ բան էր մտածում և նորից սկսում էր քայլել չոր ու ճռճոան ձեան վերայով:

Քանի գնում աւելի մթնում էր և

ամեն կողմից աւելի մօտիկ վազում էին դէպի ճամբորդը գիշերուայ ստուերները:

Յանկարծ մէկ ձայն լսուեց. ճամբորդը չորս կողմը նայեց և երեսուն քայլ հեռու տեսաւ մէկ գիւղացու, որն ուզում էր իրան հասնել: Գիւղացին սահնակում պառկած էր ցնցոտիների մէջ և ամեն ըոպէ քաշքշում էր խեղճ, նիհար ձիուն, որը յոգնած, պոչը թափ էր տալիս, փռնչում էր և վախվխելով ու մանր քայլերով առաջ էր գնում: Հասնելով կնոջը, գիւղացին նայեց նորա վերայ սուր հայեացքով, գլխարկը հանեց, բարևեց նորան և առանց մի խօսք ասելու, ճանապարհը շարունակեց: Բայց մի ըոպէից յետոյ նա կանգնեցրեց ձիուն և ձայն տուեց.

Այ կին, արի նստիր, քեզ սահնակով կրտանեմ. երևում է որ դադարած ես:

Ախ, շնորհակալ եմ, բարի մարդ, ասաց կինը, և վազելով նստեց սահնակի

մէջ: Շնորհակալ եմ սիրելիս, ոտքերս բոլորովին կոտրտուեցին. ամբողջ օրը ճանապարհ եմ գնում...

Հն, տեսայ որ դադրածութիւնից այս ու այն կողմն ես ճօճվում: Բայց դու սրտեղից ես դալիս:

Մոսկուայից, սիրելիս, Մոսկուայից: Այնտեղ խոհարարութիւն եմ անում: Խնդրեցի, որ տօներին ինձ ժամանակաւոր արձակուրդ տան. իսկ իմ տեղս մի ծանօթ կնոջ թողի, որը կերակուր եփել շատ լաւ գիտէ. բայց դեռ էլի աղէս ու խանութս ինձ զօռով թողին... Մինչև Կիրեբէէ գիւղն երկաթուղով եկայ, իսկ այնտեղից, ոտով ահա առաւօտուանից գալիս եմ:

Իսկ դու ինքդ հեռու տեղից ես, հարցրեց գիւղացին:

Ես հեռու գիւղից եմ, բայց գընում եմ Գրօզդօվօ. կարելի է լսել ես այդ գիւղի անունը:

Ինչպէս չեմ լսել. մեր սահմա-

նումն է. մեզանից ութ վերստ միայն հեռու է. գուցէ և էլ պակաս:

Ես այդ տեղերը չգիտեմ, ասաց կինը. առաջին անգամն եմ ես այս կողմերում...

Ուրեմն մի որևէ գործ ունիս:

Դ հարկ է, առանց գործի խօ չի լինի, աղջիկս Գրօզդօվում Բուլաւկին ագգանունով վաճառականի մօտ աղախին է... Բնչ արած, աղքատութիւնը պակասութիւն չէ... Ես գինուորի այրի կին եմ. երեք տարի է արդէն, որ մարդս մեռել է: Ես էլ ինչ անեմ. խօ գիտես, թէ մեր այրիներն կեանքն ինչ է... պատէ պատ շատ դիպայ և վերջապէս գնացի Մոսկուա, ուրիշ մարդկանց մօտ ծառայելու: Ուզում էի աղջկանս Մարիամիկիս էլ հետս տանել, բայց չեղաւ. ո՞վ ինձ ներս կ'առնէր նորա հետ միասին. ո՞ւմ պէտքն է մէկ աւելորդ մարդու կշտացնել: Ինձ խորհուրդ տուին Մարիամիկիս տալ կար անողի մօտ աշակերտուհի, բայց մեղքս

տուեց... Հէնց այդ ժամանակ վրայ հասաւ Բուլաւկին վաճառականի կինը՝ «Աղջըկադ տ՛նը ինձ, ասաց նա. թո՛ղ իմ երեխայիս նայէ»։ Մտածեցի և տուի։ Ե՛հ, ասացի, թո՛ղ մնայ գիւղում. գիւղում աւելի ազատ է և այնպէս չի փչանայ ու երես առնի, ինչպէս որ քաղաքում։ Բայց էլի ափսոս, որ աչքիս առաջը չէ մեծանում աղջիկս։ Եւ Մարիամիկս թնչ դալեակ կարող է լինել. նա միայն տասներկու տարեկան է։ Դէհ մօր սիրտ է... չի լինում. երբեմն շատ եմ մտածում ու դարդ անում... Մարիամիկիս համար։ Սկիզբը Բուլաւկինն ապրում էր մեր Կուզմենսկ գիւղում, իսկ յետոյ փոխուեց Դրօզդօօ։ Լսելովս հիմայ նոքա գետին են առել և պանդոկներ են բացել Դրօզդօօփում։ Աղջիկս էլ նոցա հետ է, բայց շատ վաղուց Համբարձումից յետոյ նորա մասին էլ ո՛չ մի տեղեկութիւն չունենմ։

Երևի առանց նորան ձանձրանում ես, ասաց գիւղացին։

Ե՛հ, ի հարկէ, սիրտս բոլորովին մաշուեց... շարունակ մտածում եմ թէ արդեօք առողջ է, կենդանի է։ Ուտելուց ու խմելուց կտրուել եմ և այնպէս տխուր եմ, որ էլ ասել չեմ կարող. գիշերները չեմ քնում... օրերս ան ու վախով ու լացով եմ անցնում։

Ե՛հ, բան չկայ, Աստուած ողորմած է. շուտով կըտեսնես, կըմխիթարուես։ Իսկ այդ կապոցում թնչ կայ։

Քաղցրեղէն, դէրիա ու շալ։ Բոլոր ժամանակ վախենում եմ, որ չտրորեմ ու չփչացնեմ... դէհ, չի լինի, Մոսկուայից եմ գնում, թնչպէս կարելի է ընծայ չտանել. տօներին աղջիկս կ'ուրախանայ։

Ի հարկէ, առանց այդ չի լինի։ Բայց այդ թնչ է, կարծես բուք է սկսվում. գիշերն երևի կըսաստկանայ, ասաց գիւղացին, նայելով երկնքի վերայ։

Իսկ Մոսկուայում թնչպէս էք ապրում. նեղութիւն շատ էք քաշում...

Նայելով թէ ինչ աղաների մօտ ենք ծառայում. տեղ կայ, լաւ է, տեղ կայ, վատ: Իսկ դու, սիրելիս, Բուլաւկինների մասին ոչինչ չե՞ս լսել. կարելի է և նոցա մօտ եղել ես:

Ասենք չեմ եղել, բայց լսել եմ. մեր գիւղացիներն անտառից նորան փայտ տարան շինութեան համար և ասում էին թէ բաւական կարողութիւն ունի:

Կարելի է աղջկաս մասին էլ մի բան ասացին:

Չեմ յիշում, կարծեմ ոչինչ չեն ասել...

Գիւղացին կրկին նայեց երկնքի վերայ և ամուր քաշեց իւր ձիու սանձը:

Կէս ժամից լետոյ դէմից երևցան գիւղի կրակները. ծուխի հոտը տարածուեց օդի մէջ և լուռեց շների հաչոցը:

Ի՞նչ գիշերս մեզ մօտ կ'աց, ասաց գիւղացին. այս ժամանակ էլ ո՞ւր պէտք է գնաս. ճանապարհդ էլ կարճ չէ. ուրիշ վերստ կլինի: Ա՛յ շուտով կ'երևի իմ

խրճիթս. անպատճառ մերոնք ինձ հիմայ սպասում են. էս էլ քաղաքից եմ գնում, նոցա համար ընծաներ եմ տանում: Ի՞նչ մեզ մօտ հանգստացիր, իսկ առաւօտեան վաղ Աստուած կանչելով ճանապարհ ընկիր:

Չէ, ախպէր ջան, ինչպէս կարելի է, ինչ ես ասում. միւսնոյն է, ես գիշերը չեմ քնի ու աւելի կըտանջուեմ... Ե՛հ, ինչպէս որ լինի տեղ կըհասնեմ, Աստուած ողորմած է: Շատ շնորհակալ եմ, որ ինձ մինչև այստեղ բերիր...

Ճշմարիտ, լաւ կըլինի որ մնաս:

Միայն ուրիշ վերստ է մնացել և դու ասում ես՝ կ'աց, կ'աց: Հը՛, ես թե առած կըթռչեմ. էլ թի՛նջ քնել. անք ես երկու տարի է չեմ տեսել նորան, իմ հոգեակիս. սիրտս թրթռում է ուրախութիւնից: Շտապում եմ, այսօր երկաթուղուց իջնելուց լետոյ երեք վերստ վազելով էի գալիս որ հասնեմ, իսկ դու ասում ես՝ «գիշերը կաց մեզ մօտ»: Ես կէս գիշերին արդէն այնտեղ կըլինեմ և

ժամանակ կուենենամ թէ Հանգստանալու, թէ լաց լինելու ուրախութիւնիցս և թէ նայելու ու մխիթարուելու իմ աղջկանովս: Կըզուգեմ նորան, իմ սիրունիկիս, նոր դէրիա կըհագցնեմ և մենք միասին կ'երթանք առաւօտուայ ժամին: Ի՛նչ քնել, ի՛նչ ես խօսում:

Գու գիտես, այդ քո գործն է, բայց դեռ մեր խրճիթը մտիք, տաքացիք մի քիչ: Ես նորա համար եմ ասում մընաս, որ վախում եմ թէ բուքն աւելանայ. այն ժամանակ մի փորձանքի կըհանդիպես և զուր տեղը կըկորչես. յանկարծ մի փոս կ'ընկնես և պրծաւ..

Կինը մտաւ խրճիթ, մուշտակը հանեց և իսկոյն էլի հագաւ: Նա էլ համբերութիւն չունէր. ինչքան համոզում էին տանտէրերը, որ մնայ, բայց նա չը լսեց և խաչակնքելով սուրբ պատկերի առաջ, շնորհակալութիւն յայտնեց նոցա և ճանապարհ ընկաւ: Գիւղացին էլ իրան կարճ մուշտակը հագաւ, փա-

փախը ծածկեց և դուրս եկաւ, որ նորան ճանապարհ գցէ: Նա կնոջը գիւղից դուրս հանեց, երկար բացատրեց նորան ճանապարհը, մանրամասն պատմեց, թէ ո՞ր կողմը պէտք է գնալ, որտեղում ծռուել և յետոյ մնաս բարև ասաց, ցանկալով նորան յաջողութիւն: Բայց նա այդտեղ էլի մէկ անգամ կրկնեց, որ լաւ կ'անէր, եթէ մնար, որովհետև քամին սաստկանում էր և կարող էր շուտով փոթորիկ բարձրանալ: Երկինքը ծածկուած էր մուգ մոխրագոյն ամպերով: Սկսեց ձիւն գալ:

Կինը փայտ առաւ ձեռքը, որ կարողանայ ձիւնով ծածկուած ճանապարհը շօշափել: Դաշտ դուրս գալով, նա զգաց, որ գիւղացին ուղիղ էր ասում. բուքը քանի գնում սաստկանում էր. բայց այդ նորան չէր յուսահատեցնում: Նա համարձակ առաջ էր գնում, քաջալերուած այն յուսով, որ շուտով կըտեսնի իւր սիրելի աղջկան: Ութ վերսա տա-

ըծուծիւնը նորան այնքան չնչին էր երևում համեմատելով իրան անցած երկար ճանապարհի հետ, որ նա մտածում էր թէ չարժէր դորա համար ուշանալ։ Եւ նա ուրախ ու զուարթ գնում էր, չնայելով ցուրտ քամուն և ձեանը, որ թափվում էր նորա վերայ։ Այդ մեռելային լուսթեան մէջ նա իրան մենակ վատ էր զգում։ Ճանապարհին ոչ մէկ մարդ չէր պատահում. երբեմն միայն հեռու թուփերի տակից փայլում էին գայլի ագահ աչքերը և նապաստակն ինչ որ բանից վախեցած վազում էր այս ու այն կողմը։

Լուսինը բոլորովին ծածկուեց ամպերի տակ։ Քամին սաստկացաւ և վերջապէս այնպէս ուժեղ կերպով փչեց, որ խեղճ ճամբորդը հագիւ ոտքերի վերայ կանգնած մնաց։

Այդ միջոցին քամին ամպերի նման ձիւնն այնպէս պըտտեց օդի մէջ, որ մոլորագոյն երկնքից երևցած թոյլ լոյսն է-

ծածկուեց բոլորովին։ Փոթորիկ բարձրացաւ և այնպիսի սարսափելի ձայներ սկսեց հանել, որ ամեն մէկ գազան ահ ու դողի մէջ կ'ընկնէր անպատճառ այդ ձայնը լսելիս։

Սկզբում ճամբորդն զգում էր, որ քամին իրան երեսին է փչում միայն, բայց շուտով համոզուեց, որ ամեն կողմից նոյն ուժով դժուարացնում է նորա ճանապարհը։ Քամու հետ միասին թափուող ձիւնը նորա աչքերն իրար էր կպցնում և մէջքին ու կողքերին խփում էր ուժեղ կերպով։ Երբեմն, երբեմն կինը կանգնում էր, որ շունչ առնի և երեսը դարձնում էր քամուց, որ գոնէ մի րոպէ պաշտպանուի ծակձկող ձիւնից։ Բայց զո՛ւր. ամեն կողմից մեծ ուժով ձիւնը թափվում էր և ասեղի նման ծակձկում էր խեղճ կնոջ երեսը։ Քամին որոտում էր։ Երկինքը կարծես սևացաւ։ Խորին մութը պատեց...

Յանկարծ կինը զգաց, որ նորա ոտ-

րոպէից յետոյ նա թուլացած վայր ընկաւ:

Գարծես երազում, թէ իսկապէս, նա լսեց զանգի ձայն. թէ ո՞ր կողմիցն էր գալիս այդ ձայնը, նա չկարողացաւ իմանալ: Այնու ամենայնիւ այդ ձայնը նորան այնպէս յոյս տուեց, որ նա բարձրացաւ և ճօճուելով էլի մի քանի քայլ առաջ գընաց: Դարձեալ զանգակ... փչեց քամին ուժեղ կերպով և նորից վայր գցեց գետնին ուժից ընկած ճամբորդին: Նա սկսեց օգնութեան կանչել... Այդ ժամանակ նսրա գլուխը պտըտուեց, աչքերը մթնեցին և նա ուշաթափուեց:

Իրօգդովում առաւօտուայ ժամի զանգակներն էին հնչեցնում: Ժողովուրդը գնում էր եկեղեցի, որը գիւղացիների խրճիթներից մէկ վերստաչափ հեռու էր շինուած: ձանապարհից դուրս, գիւղից քիչ հեռու, երկու գիւղացի մէկ ձայն լսեցին: Նոքա այն կողմը գնացին

և գտան ձիւնով ծածկուած մէկ կնոջ, որն ունէր հին մուշտակ և թաղիքէ կօշիկներ: Այդ կինը պառկած էր համարեա մեռած և կուրծքին ամուր սեղմել էր մի կապոց: Գիւղացիները տարան նորան ժամկոչի սենեակը և շուտով ուշքի բերին:

Թէև նորա մէկ ձեռքի մասները ցուրտը տարել էր, բայց կինը կտրծես շատ քիչ էր մտածում այդ մասին: Լսելով որ իրանից երկու քայլ հեռու Իրօգդովի եկեղեցում առաւօտուայ ժամ են ասում, նա վազելով ներս ընկաւ այնտեղ և լաց եղաւ, տեսնելով նիհար, տասներկու տարեկան մի աղջկայ, որը կանգնած ժողովրդի հետ աղօթում էր:

Այդ կինը մեր ճամբորդն էր, իսկ աղջիկը՝ նորա աղջիկն էր:

28

4466

Նոյն թարգմանչինն է

	Ու.	Կ.
1 Յովհան Գուտտէնբերգ . . .	—	15
2 Դօկտօր Զէններ . . .	—	20
3 Մանկական Թատրօն . . .	1	—
4 Իբսէնի, Նօրա . . .	—	30
5 Լեր Արքայ . . .	—	5
6 Գայլ . . .	—	3
7 Թուղթ և Հին Գրքեր (Օստրօ- գօրսկի) . . .	—	5
8 Տիրօլացի Ազնիկ և Ժլատ . . .	—	5
9 Մեր Պապի Գաւազանը . . .	—	5
10 Անհանգիստ Գիշեր . . .	—	5
11 Որսի գնդակ . . .	—	5
11 Մայրական սէր . . .	—	5

ԳԻՆՆ Է 5 ԿՈՊ.

2013

